

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Wsparcie instytucjonalne uczniów pochodzenia romskiego w kontekście podtrzymywania tożsamości etnicznej

Author: Łukasz Kwadrans, Justyna Matkowska

Citation style: Kwadrans Łukasz, Matkowska Justyna. (2017). Wsparcie instytucjonalne uczniów pochodzenia romskiego w kontekście podtrzymywania tożsamości etnicznej. "Edukacja Międzykulturowa " (2017), nr 7, s. 155-164.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

ŁUKASZ KWADRANS
JUSTYNA MATKOWSKA

Wsparcie instytucjonalne uczniów pochodzenia romskiego w kontekście podtrzymywania tożsamości etnicznej

Streszczenie: Artykuł poświęcony jest realizowanym formom wsparcia instytucjonalnego uczniów pochodzenia romskiego w polskim systemie oświaty. Romowie są grupą zagrożoną wykluczeniem społecznym, dlatego bardzo istotne jest systemowe wsparcie rodzin, a szczególnie uczniów w środowisku. Aktualnie proponowane formy pomocy koncentrują się na realizowaniu zadań edukacyjnych, mających na celu podtrzymywanie tożsamości etnicznej i językowej oraz integracji uczniów pochodzenia romskiego ze społeczeństwem. Jednak warto zastanowić się, w jakim stopniu wsparcie instytucjonalne ma znaczenie dla podtrzymywania tożsamości etnicznej uczniów pochodzenia romskiego i czy nie skutkuje zjawiskiem zatracania przez dzieci tradycji lub odizolowania się od własnej grupy, co w konsekwencji doprowadzić może do zanikania obyczajów i kultury romskiej.

Słowa kluczowe: Romowie, wsparcie instytucjonalne dzieci romskich, edukacja dzieci romskich, podtrzymywanie tożsamości etnicznej, asystenci edukacji, nauczyciele wspomagający.

Wprowadzenie

W tekście chcielibyśmy zasygnalizować, jak współcześnie realizowane jest wsparcie dla dzieci i młodzieży romskiej w systemie oświaty. Jednocześnie zwracamy uwagę na wątki często podejmowane przez romską starszyznę, a związane z zachowaniem tradycji i kultury cygańskiej, przez badaczy nazywane podtrzymywaniem tożsamości romskiej. Truizmem wydaje się wypowiedane przez przedstawicieli elit romskich zdanie, że młode pokolenie jest przyszłością społeczności romskiej. Oczywistym dla coraz większej grupy przedstawicieli tej mniejszości etnicznej jest to, że najlepszą inwestycją są dzieci, a przede wszystkim edukacja, która jest szansą na dalszy rozwój i godne życie kolejnych pokoleń.

W ostatnim czasie obserwujemy wzrost liczby wykształconych Romów, szczególnie tych z małżeństw mieszanych oraz pochodzących z grupy Cyganów Karpackich, czy jak się bardziej przyjęło używać nazwy Bergitka Roma. Członkami na nowo tworzących się elit romskich są już nie tylko przedstawiciele znanych rodów, nie tylko Romowie o wysokim statusie majątkowym, ale również aktywni działacze, prezesi organizacji mniejszościowych, osoby nierzadko z wykształceniem wyższym. Jednak nadal wśród Romów można znaleźć przypadki analfabetyzmu i negatywnego podejścia rodziców do edukacji. W niektórych środowiskach romskich (ze względu na podziały grupowe i wewnętrzne różnice w przestrzeganiu tradycji) wciąż panuje przeświadczenie, że szkoła nauczy dziecko, jak nie być Romem, ale są to coraz bardziej odosobnione przypadki.

Niewątpliwie istotną pomocą dla wyrównania szans edukacyjnych oraz integracji uczniów pochodzenia romskiego jest wsparcie instytucjonalne realizowane w myśl przepisów z zakresu praw mniejszości, jak również regulacji dotyczących funkcjonowania systemu oświaty. Czy jednak poza poprawą sytuacji edukacyjnej Romów, zmniejszeniem analfabetyzmu i podniesieniem poziomu wykształcenia tej grupy etnicznej programy i przepisy prawa, a także organizacja nauczania służyć mogą podtrzymywaniu romskiej tożsamości? Jakie elementy teje tożsamości byłyby najistotniejsze? Kto miałby o tym decydować? Czy wreszcie stosunek między aktywnością instytucji w zakresie wsparcia uczniów z mniejszości nie idzie w parze z przemianami tożsamościowymi i kreowaniem tożsamości wielowymiarowych, przy naturalnej przemianie tradycji i kultury, a tym samym poczucia tożsamości jednostki? Zdajemy sobie sprawę z tego, że nie odpowiemy w pełni na te i inne pojawiające się podczas lektury tekstu pytania. Chcemy raczej wywołać dyskusję i pobudzić do refleksji nad zasygnalizowaną problematyką.

Podtrzymywanie romskiej tożsamości etnicznej

W tej części jedynie dokonane zostanie wprowadzenie do problematyki tożsamości etnicznej Romów, bowiem więcej na ten temat można odnaleźć we wcześniejszych pracach, m.in. Łukasza Kwadransa (2015). Tożsamość romska jest stale przekształcana i podlega tyłu wpływom wywołanym przez zmiany społeczne i cywilizacyjne co tożsamość przedstawicieli innych, najczęściej dominujących kulturowo grup etnicznych. Możemy zauważyć przekształcanie romskości poprzez wzbogacanie tożsamości o elementy zaczerp-

nięte z innych kultur, np. poprzez edukację i kontakty osobiste z członkami innych społeczności, a na drugim biegunie dostrzec należy zatracanie pewnych elementów tradycyjnej tożsamości romskiej na rzecz nowych.

Romowie przez lata znajdowali się i wciąż są w trudnej sytuacji, w kontekście możliwości podtrzymywania własnej tożsamości. Niemal od początku swojej obecności w Europie poddawani byli różnego rodzaju represjom i działaniom o charakterze asymilacyjnym. Również obecnie forsowane programy skierowane do romskiej grupy etnicznej, choć w sferze deklaracyjno-definitywnej, oficjalnie wskazują na działania integrujące, to jednak pod hasłem włączania kryje się zazwyczaj zrównanie z dominującą kulturowo większością, a zwiększanie szans ma doprowadzić do asymilacji, tj. realizacji oczekiwań społecznego przystosowania. Dodatkowe niebezpieczeństwo w kontekście podtrzymywania tożsamości romskiej kryje się w zmianie tradycyjnego sposobu życia i osłabieniu ważnych instytucji wewnętrznych.

Zdaniem Anthonego Giddensa (2001) w nowoczesnych układach przemiana osobista przeplata się ze społeczną. Powstają systemy abstrakcyjne, które okazują się znaczące dla formowania i zachowania ciągłości tożsamości. Przykładem może być wczesna socjalizacja dzieci (socjalizacja pierwotna), która obecnie opiera się nie tyle na bezpośrednim przekazie pokoleniowym, w rodzinie (szczególnie ważna instytucja u Romów), ile na coraz większym udziale ekspertów (pedagogów, nauczycieli), ich poradach czy instrukcjach. Nauczanie i programy szkolne podlegają modyfikacjom w miarę postępu naukowo-technicznego. Mamy tutaj zatem do czynienia z powiązaniem nauki, a także i polityki, z kształtowaniem tożsamości.

Wspólnotowość w tradycyjnym rozumieniu zostaje zastąpiona przez nowe instytucje czy organizacje, często bezosobowe. Przekształceniom ulega również tożsamość społeczna i kulturowa Romów, czego wyrazem może być ich coraz większy udział w życiu społeczno-gospodarczo-politycznym krajów zamieszkania. Coraz sprawniej adaptują się oni do ciągłych zmian, co nie pozostaje bez znaczenia dla ich tożsamości. Często wśród Romów dochodzi do podwajania, potrajania tożsamości (np. Lovar – Rom – Polak, czy Kaliszaki – Polska Roma – Romowie). Jerzy Nikitorowicz (2009) zakłada możliwość istnienia wielu wymiarów tożsamości, wskazuje na nieustanny proces kształtowania tożsamości i funkcjonowania w trzech wymiarach: tożsamość dziedziczona i nabywana, tożsamość ról i wyzwań, tożsamość odczuwana i realizowana.

Instytucjonalne formy wsparcia ucznia romskiego

Zgodnie z Ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z dnia 6 stycznia 2005 roku (Dz.U. 2005 nr 17 poz. 141 ze zm.) za mniejszości narodowe uznaje się obywateli polskich pochodzenia: białoruskiego, czeskiego, litewskiego, niemieckiego, ormiańskiego, rosyjskiego, słowackiego, ukraińskiego, żydowskiego. Społeczność posługująca się językiem regionalnym to Kaszubi, a językiem regionalnym w rozumieniu ustawy jest język kaszubski, zaś Romowie, Łemkowie, Karaimi i Tatarzy są uznani w Polsce za mniejszości etniczne. Jednak spośród tych czterech społeczności w najgorszej sytuacji ekonomicznej, społecznej i edukacyjnej są właśnie Romowie, których określa się jako grupę najbardziej zagrożoną wykluczeniem społecznym.

Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce (2004–2013), którego treść oraz szczegółowe informacje o nim można odnaleźć na witrynie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – Rada Ministrów przyjęła w dniu 19 sierpnia 2003 roku jako projekt uchwały w sprawie ustanowienia wieloletniego projektu o takiej samej nazwie, który miał być ogólnopolską kontynuacją pilotażowego programu realizowanego w latach 2001–2003 w Małopolsce. Program był realizowany do roku 2013. Administracja rządowa wspierała w ten sposób samorządy w rozwiązywaniu problemów mniejszości romskiej. Głównie dotyczyło to działań z zakresu edukacji, poprawy sytuacji bytowej i socjalnej, zdrowia, przeciwdziałania bezrobociu, bezpieczeństwa, kultury, a także podtrzymywania romskiej tożsamości i poszerzenia wiedzy na temat Romów (Kwadrans, 2015, ss. 174, 190, 193).

Uczestnikami Programu były instytucje samorządowe (gminy), Romowie i organizacje pozarządowe. Koordynatorem projektu był minister właściwy do spraw wewnętrznych i administracji (dodatkowo w sferze oświaty nadzór sprawował minister właściwy do spraw edukacji narodowej). Za realizację zadań w terenie odpowiadali wojewodowie, którzy akceptowali wnioski, pomagali w ich przygotowywaniu i dokonywali monitoringu. W okresie funkcjonowania Programu uchwalono od dawna oczekiwaną ustawę dotyczącą praw mniejszości narodowych i etnicznych, a jej rozdział 3 został poświęcony zagadnieniom związanym z edukacją i kulturą mniejszości.

Geneza powstania programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce to wynik zobowiązań międzynarodowych, a także sytuacji, w jakiej znajdowali się polscy Romowie pod koniec lat 90. ubiegłego stulecia (m.in. migracje do

krajów członkowskich UE, szczególnie do Wielkiej Brytanii, krytyczny raport z 10.12.1999 roku Europejskiej Komisji do Walki z Rasizmem i Nietolerancją – ECRI, a także ratyfikowanie Konwencji Ramowej Rady Europy o Ochronie Mniejszości Narodowych w grudniu 2000 roku).

Realizacja, ewaluacja, wyniki – kontekst edukacyjny to najważniejsze działania podejmowane na rzecz romskiej mniejszości etnicznej w Polsce: Pilotażowy program rządowy na rzecz społeczności romskiej w województwie małopolskim na lata 2001–2003, Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce na lata 2004–2013, ustawa z dnia 6 stycznia 2005 roku o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, uwzględnienie w przepisach oświatowych dodatkowych działań podejmowanych przez szkołę na rzecz uczniów pochodzenia romskiego i tym samym objęcie tych uczniów zwiększoną subwencją oświatową, utworzenie „komponentu romskiego” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, przeprowadzenie badania ewaluacyjnego „Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce” realizowanego w ramach projektu „Q jakości – poprawa jakości funkcjonowania Programu Romskiego”.

Efekty programu podczas jego ewaluacji dokonanej przez projektodawców zostały dobrze ocenione, jak i wdrożone procedury. Powołanie instytucji asystentów romskich i nauczycieli wspomagających można uznać za znaczącą zmianę w podejściu do edukacji romskiej. Program wydawał się jednak mało rozpoznawalny dla beneficjentów ostatecznych. Romowie niekiedy nie identyfikowali pomocy z programem. Miał on bowiem raczej opiekuńczy niż rozwojowy charakter. Główny cel programu – integracja społeczności romskiej – był niejednoznacznie rozumiany. Definiowano potrzeby mniejszości z perspektywy społeczności większościowej, bądź bez konsultacji ze społecznością romską. Mocne strony programu to działania edukacyjne dla dzieci (wyprawki, ubezpieczenia), znaczne zwiększenie liczby organizacji romskich w latach 2005–2011, wprowadzenie funkcji asystenta edukacji romskiej, dobra znajomość specyfiki problematyki romskiej przez Zespół Zarządzający Programem. Zatrudniono około 100 asystentów edukacji romskiej, dofinansowano działania podejmowane na rzecz Romów w prawie 60 świetlicach środowiskowych, szkolnych, romskich i integracyjnych, ponad 2 tysiące uczniów romskich corocznie wyposażanych było w podręczniki i wyprawki szkolne, 190 studentów romskich zostało objętych pomocą stypendialną, ponad 60 uczniów szczególnie uzdolnionych artystycznie zostało nagrodzonych za swoje dokonania, 55 uczniów szkół ponadpodstawowych zostało nagrodzonych stypendiami Ministra Administracji i Cyfryzacji, każdego roku

funkcjonowało ponad 30 projektów dotyczących wsparcia działań na rzecz dzieci romskich w przedszkolach. Po zakończeniu Programu na lata 2004–2013 dostrzeżono potrzebę kontynuacji działań na rzecz społeczności romskiej i rozwój dotychczasowych programów zmierzających do poprawy sytuacji edukacyjnej Romów oraz szeroko pojętej integracji ze społeczeństwem większości (Program integracji społecznej Romów na lata 2014–2020).

Kolejnym ważnym dokumentem określającym zasady wsparcia dzieci pochodzących z mniejszości narodowych i etnicznych, w tym uczniów pochodzenia romskiego, jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 roku w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz.U. 2007 nr 214 poz. 1579 ze zm.). Wspomniany akt prawny gwarantuje podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej poprzez prowadzone w placówkach oświatowych zajęcia nauki języka mniejszości narodowej lub etnicznej, nauki własnej historii i kultury, geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, zajęcia artystyczne lub inne dodatkowe zajęcia. Lekcje te podnoszą koszty utrzymania szkoły, ponieważ są prowadzone w dodatkowych godzinach i najczęściej wymagają zatrudnienia nauczycieli z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym. Finansowanie wspomnianych powyżej zajęć reguluje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2015 r., poz. 2294). Jednostki samorządowe prowadzące szkoły, które podejmują zadania umożliwiające podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, otrzymują na realizację tych zadań dodatkowe środki w ramach części oświatowej subwencji ogólnej, które mają za zadanie zrekompensować dodatkowe koszty ponoszone przez organ prowadzący szkołę z tytułu dodatkowych godzin i kosztów wynagrodzenia nauczycieli.

W przypadku uczniów pochodzenia romskiego zwiększona subwencja oświatowa jest wydatkowana na pokrycie kosztów dodatkowych działań edukacyjnych, takich jak zatrudnienie nauczycieli wspomagających i asystentów edukacji romskiej oraz prowadzenie zajęć wyrównawczych. Role asystentów oraz nauczycieli wspomagających są bardzo istotne w utrzymaniu właści-

wych kontaktów pomiędzy środowiskiem szkolnym a społecznością romską, a przede wszystkim komunikacji z rodzicami. Asystentem edukacji może zostać jedynie osoba mająca romskie korzenie, pochodząca ze środowiska tej grupy etnicznej, która posiada co najmniej podstawowe wykształcenie. Do zadań asystentów i nauczycieli wspomagających należą: prowadzenie zajęć wyrównawczych, pomoc w odrabianiu zadań domowych, wsparcie psychiczne dzieci, reagowanie w sytuacjach konfliktowych, a także przykrych zdarzeniach na tle dyskryminacji rasowej oraz przejawów nienawiści i nietolerancji. Osoby pracujące z dziećmi pochodzenia romskiego powinny stanowić autorytet społeczny oraz być partnerem w edukacji, do którego uczniowie mają zaufanie i mogą zwrócić się z każdym problemem.

Kolejnym ważnym wsparciem uczniów pochodzenia romskiego są stypendia finansowane dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w ramach realizacji Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce. W ramach tej dotacji Centrum Doradztwa i Informacji dla Romów w Polsce od 2005 roku jest realizatorem systemu stypendialnego dla uczniów romskich szczególnie uzdolnionych, którego celem jest wyłonienie utalentowanych młodych przedstawicieli tej społeczności z całego kraju, a tym samym udzielenie im wsparcia finansowego i warsztatowego potrzebnego do dalszego rozwoju i szlifowania talentu. Konkurs ma także charakter integracyjny, ponieważ dzieci pochodzące z różnych grup z całego terytorium Polski mogą się wzajemnie poznawać, uczyć się od siebie, zawierać przyjaźnie i wspólnie czerpać radość z obcowania z innymi zdolnymi Romami.

Oprócz konkursów stypendialnych skierowanych do uczniów wybitnie zdolnych w ramach Programu rządowego na rzecz integracji społeczności romskiej są finansowane stypendia motywacyjne dla osób posiadających obywatelstwo polskie, uczących się w szkołach ponadpodstawowych. Konkurs organizowany jest przez Związek Romów Polskich z siedzibą w Szczecinku i skierowany do młodzieży kontynuującej naukę w systemie dziennym, w tym rozpoczynającej edukację w pierwszej klasie szkoły ponadpodstawowej. Konkurs nie pomija osób, które kończą naukę w szkole średniej i wyróżniają się dobrymi wynikami. Warunkiem otrzymania nagrody jest przede wszystkim biegłe posługiwanie się językiem romani oraz kultywowanie tradycji romskich, a także postępy w nauce, w szczególności w postaci średniej ocen uzyskanej na koniec roku szkolnego.

Zarówno Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce na lata 2004–2013, będący uchwałą Rady Ministrów z dnia 19 sierpnia 2003 roku w sprawie ustanowienia programu wieloletniego (RM 111-203-03), jak i Program

na rzecz integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014–2020, tj. uchwała Rady Ministrów z dnia 7 października 2014 roku (RM-111-172-14) zakładają finansowanie stypendiów motywacyjnych dla uczniów pochodzenia romskiego w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Konkursy przeprowadzane są przez organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego na terenie poszczególnych województw. Podobnie jak w przypadku stypendiów dla uczniów szkół ponadpodstawowych warunkiem otrzymania nagrody w tej postaci jest biegłe posługiwanie się językiem romani, kultywowanie tradycji, postępy w nauce oraz wysoka średnia ocen uzyskana na koniec roku szkolnego.

Istotnym wsparciem uczniów pochodzenia romskiego jest działalność edukacyjna prowadzona przez organizacje pozarządowe. Podmiotem wyróżniającym się bardzo dużym zaangażowaniem w kwestiach wsparcia dzieci i młodzieży jest Związek Romów Polskich z siedzibą w Szczecinku, przy którym działa Instytut Pamięci i Dziedzictwa Romów oraz Ofiar Holokaustu. Organizacja jest inicjatorem i współorganizatorem licznych działań, konferencji, seminariów, warsztatów, wykładów o tematyce mniejszości romskiej. W ramach Instytutu funkcjonuje także biblioteka z bardzo dużym zbiorem literatury o tematyce romskiej, która jest dostępna dla wszystkich zainteresowanych i wciąż poszerza swoje zasoby.

Podsumowanie

Najlepszą inwestycją nie tylko dla rodziców, ale także dla ogółu społeczeństwa jest młode pokolenie. Każda jednostka wymaga wsparcia w procesie edukacji niezależnie od wieku, koloru skóry, przynależności kulturowej i miejsca zamieszkania. Przepisy z zakresu praw mniejszości, jak również regulacje dotyczące funkcjonowania systemu oświaty mają za zadanie chronić przed asymilacją, umożliwiać integrację ze społeczeństwem, a przede wszystkim wspierać uczniów poprzez realizowanie zadań edukacyjnych mających na celu podtrzymywanie tożsamości narodowej, etnicznej i językowej mniejszości.

Uczniowie pochodzenia romskiego są specyficzną grupą wymagającą szczególnej uwagi. Edukacja jest jednym z elementów, który bezpośrednio warunkuje dalsze losy i usytuowanie Romów w hierarchii społeczeństwa. Nie ma też wątpliwości, że dla zmniejszenia analfabetyzmu i podniesienia poziomu wykształcenia tej grupy etnicznej potrzebne wsparcie instytucjonalne oraz wszelkiego rodzaju działania wspomagające proces edukacji. Jednak

trudno odpowiedzieć jednoznacznie na pytanie, w jakim stopniu wsparcie instytucjonalne ma znaczenie dla podtrzymywania tożsamości etnicznej uczniów pochodzenia romskiego i czy nie skutkuje zjawiskiem oddalania się dzieci od tradycji lub odizolowania się od społeczności, co w konsekwencji doprowadzić może do zanikania tradycji i kultury romskiej.

Bibliografia

- Giddens, A. 2001. *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kwadrans, Ł. 2015. *Romopedia. Encyklopedia wiedzy o Romach*. Wrocław: Fundacja Integracji Społecznej PROM, Uniwersytet Śląski.
- Kwadrans, Ł. 2015. (Sinti, Kale, Manus, Lovari, Kelderash...) – Gypsies – Romani. From ethnic identity to national or multidimensional identity? In: Kyuchukov H., Lewowicki T. and Ogrodzka-Mazur E. eds. *Intercultural education: concepts, practice, problems*. Munich: Lincom Academic Publishers, pp. 71–83.
- Nikitorowicz, J. 2009. *Edukacja regionalna i międzykulturowa*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 roku w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz.U. 2007 nr 214 poz. 1579 ze zm.).
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2015 r., poz. 2294).
- Uchwała Rady Ministrów z dnia 19 sierpnia 2003 roku w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce” (RM 111–203–03).
- Uchwała Rady Ministrów z dnia 7 października 2014 roku w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Program integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014–2020” (RM-111–172–14).
- Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z dnia 6 stycznia 2005 roku (Dz.U. 2005 nr 17 poz. 141 ze zm.).

**Institutional support for learners of Roma origin
in the context of maintaining the ethnic identity**

Abstract: The article concerns implementing the forms of institutional support for Roma children in the Polish educational system. The Roma are a group of people at the risk of social exclusion, hence it is very important for the system to support learners, especially at the family and the community level. Currently, the proposed forms of assistance to students focus on the implementation of educational tasks aimed at maintaining ethnic and linguistic identity and the integration of Roma children into the society. However, what is worth considering is the extent to which institutional support is important in maintaining the ethnic identity of school learners of Roma origin and whether it results in the phenomenon of children's losing their tradition or isolating themselves from their own group, which in turn can lead to the disappearance of customs and culture of the Roma people.

Keywords: Roma, institutional support for Roma children, Roma children's education, actively sustained ethnic identity, auxiliary educators, supporting teachers.

Translated by Łukasz Kwadrans and Justyna Matkowska